

تأملی در نقش و جایگاه "کمیته‌های حسابرسی"

در فرایند گزارشگری مالی شرکتهای سهامی

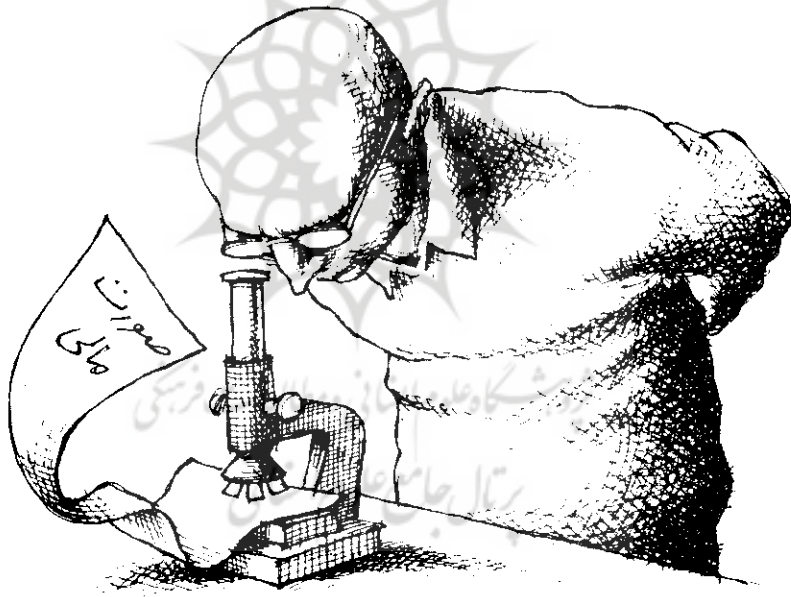
با توجه به ضرورت افزایش مسئولیت پاسخگویی شرکتهای سهامی عام در قبال سرمایه‌گذارانی که سرمایه‌های خرد و کلان خود را به امید کسب درآمد در اختیار این شرکتها قرار می‌دهند، اداره مناسب، کنترل و نظارت بر امور شرکتهای سهامی عام اهمیت مضاعف پیدا می‌کند.

سعید باقرزاده

دانشجوی دوره دکتری حسابداری و مدرس دانشگاه تهران

مقدمه

محیط اقتصادی ایران در سالهای اخیر شاهد تغییر و تحولات عمده‌ای بوده است. روند رو به رشد مالکیت عمومی واحدهای تجاری، واگذاری واحدهای دولتی به بخش خصوصی و تأمین مالی از طریق مشارکت گسترده عموم، از یکسو و بروز رسواییهای مالی (از جمله تقلب مدیران در شرکتها و اختلاس در

را به موضوع "مسئولیت پاسخگویی شرکتهای سهامی عام در قبال عموم ذی‌نفعان" در جهت ضرورت حفظ منافع آنان از خود نشان داده‌اند.^۱ این توجه خاص، مدیران شرکتها را به مسئولیت‌پذیری و پاسخگویی هر چه بیشتر در این زمینه فراخوانده است. بدیهی است که تحقق این مهم، با همکاری متقابل مدیریت شرکتها از

یکسو و کلیه افراد، نهادها و مراجعی که به نحوی در فرایند گزارشگری مالی و قانونمند ساختن این فرایند نقش دارند، میسر است. بنابراین، با توجه به رشد و گسترش تعداد و دامنه فعالیتهای شرکتهای سهامی عام در اقتصاد ایران و ضرورت افزایش مسئولیت پاسخگویی^۲ آنها در قبال سرمایه‌گذارانی که سرمایه‌های خرد و کلان خود را به امید کسب درآمد در اختیار این

حیات اقتصادی و اجتماعی آنها را به گونه‌ای شگرف تحت تاثیر قرار می‌دهند. موضوعی که در این میان بیشتر رخ نموده و جلب توجه می‌کند، ضرورت حفظ منافع این سرمایه‌گذاران (ذی‌نفعان) است.

در این راستا، حرفه‌های حسابداری و حسابرسی، سازمان بورس اوراق بهادار، مجلس قانونگذاری، و سایر نهادها و مراجع حرفه‌ای و قانونی مرتبط دیگر، توجه زیادی

بانکها و ...) از سوی دیگر، گواهی بر این ادعاست. نگاهی اجمالی به پدیده گسترش مالکیت عمومی واحدهای تجاری در قالب "ظهور شرکتهای سهامی عام" و پذیرش آنها در سازمان بورس اوراق بهادار، مویذ این واقعیت است که این شرکتها با جمع‌آوری سرمایه میلیونها نفر سرمایه‌گذار جزء و عمده (اعم از آشنا و ناآشنا به مسائل مالی و سرمایه‌گذاری و جنبه‌های حقوقی موضوع)

شرکتها قرار می‌دهند، اداره (مدیریت) مناسب، کنترل و نظارت بر امور شرکتهای سهامی عام اهمیت مضاعف پیدا می‌کند. امروزه یکی از ملاحظات و مکانیزم‌های اساسی در زمینه مدیریت، کنترل و نظارت بر امور شرکتهای سهامی عام شکل‌گیری کمیته‌های حسابرسی است.

کمیته حسابرسی چیست؟

کمیته حسابرسی^۳، کمیته‌ای است متشکل از معمولاً ۳ الی ۷ نفر از اعضای غیر موظف^۴ هیئت مدیره که مسئولیت نهایی نظارت بر کلیه فعالیتهای مالی شرکت را بر عهده دارد. نکته قابل توجه در این زمینه موضوع غیرموظف بودن اعضای کمیته است. منظور از اعضای غیرموظف کمیته حسابرسی، اعضای هستند که در عین حال که عضو هیئت مدیره شرکت هستند هیچگونه مسئولیت اجرایی یا عملیاتی در شرکت مورد نظر ندارند.

مروری بر تاریخچه کمیته حسابرسی

قدمت کمیته حسابرسی در امریکا به سال ۱۹۴۰ میلادی برمی‌گردد. در این تاریخ، بعد از وقوع ماجرای تقلب مکسن رابینز (McKesson Robbins) سازمان بورس اوراق بهادار امریکا به کلیه شرکتهای پذیرفته شده در بورس نیویورک پیشنهاد کرد که حسابرسان مستقل را گروهی از مدیران غیر موظف هیئت مدیره شرکتهای معرفی کرده و در خصوص انعقاد قرارداد حسابرسی و تعیین حق‌الزحمه حسابرسی با آنان به مذاکره بنشینند. سازمان از این گروه غیر موظف به‌عنوان کمیته حسابرسی یاد کرد. سپس در سال ۱۹۷۱، این پیشنهاد به تصویب سازمان بورس اوراق بهادار امریکا رسید. سازمان براین باور بود که وجود کمیته‌های حسابرسی می‌تواند "مناسب‌ترین وسیله حمایت از منافع سرمایه‌گذاران شرکتهای سهامی عام" به شمار آید.

متعاقباً در سال ۱۹۷۸، بورس نیویورک تشکیل کمیته حسابرسی را برای کلیه شرکتهای سهامی عام پذیرفته شده در این

بورس الزامی کرد. به تبعیت از این خط‌مشی بورس نیویورک، بورس امریکا نیز تشکیل کمیته حسابرسی را برای شرکتهای پذیرفته شده در بورس امریکا توصیه کرد (لیکن الزامی نکرد).

در حال حاضر طبق آخرین تحقیقات به عمل آمده در آمریکا، بیش از ۹۰ درصد شرکتهای بزرگ سهامی عام دارای کمیته حسابرسی هستند.

هدفهای کمیته حسابرسی

رئوس هدفهای کلی کمیته حسابرسی را به شرح زیر می‌توان برشمرد:

● کمک به مدیران (سازمان/شرکت) جهت ایفای هر چه بهتر و موثرتر مسئولیتهای محوله؛

● بهبود بخشیدن به (افزایش) وضعیت استقلال حسابرسان؛

● افزایش قابلیت اعتماد (اتکا) و بیطرفی گزارشهای مالی؛

● تقویت و مستحکم‌تر کردن نقش و جایگاه اعضای غیرموظف هیئت مدیره؛

● سهولت بخشیدن به فرایند گزارشگری درون سازمانی و ایجاد ارتباطات موثر و سازنده.

حوزه اختیارات کمیته حسابرسی

تعریف دقیق و روشن حوزه اختیارات کمیته حسابرسی نقش مهمی در اثر بخشی این کمیته ایفا می‌کند. حوزه اختیارات این کمیته در حقیقت با تدوین آیین‌نامه^۵ مکتوبی از آنچه که به این کمیته محول گردیده است، تعریف می‌شود. در این آیین‌نامه، وظایف، مسئولیتهای و حیطه اختیارات و ... به‌طور دقیق مشخص و تعریف می‌گردد.

وظایف و مسئولیتهای کمیته حسابرسی

تنها وظیفه‌ای که در اغلب کشورها به موجب قانون تجارت، برعهده کمیته حسابرسی نهاده شده و حتی در برخی موارد الزامی دانسته شده است، «مطالعه و بررسی صورتهای مالی حسابرسی شده قبل از تصویب هیئت مدیره شرکت» است. به

بیان دیگر، در اکثر کشورها، نظارت عالی بر فرایند گزارشگری مالی شرکت، محور اصلی وظایف کمیته حسابرسی را تشکیل می‌دهد. علاوه بر وظیفه یاد شده، وظایف و مسئولیتهای دیگری نیز برعهده کمیته حسابرسی گذاشته می‌شود. این وظایف و مسئولیتهای را در چهار زمینه متفاوت می‌توان مورد بررسی قرار داد: ۱- وظایف مرتبط با گزارشگری مالی (برون سازمانی) شرکت، ۲- وظایف مرتبط با کار حسابرسان مستقل، ۳- وظایف مرتبط با مدیریت، کنترل و نظارت بر امور شرکت و ۴- وظایف مرتبط با کار حسابرسان داخلی.

در ادامه به توضیح مختصری دربارهٔ حوزه‌های مسئولیت هر یک از وظایف پیشگفته می‌پردازیم.

۱- حوزه‌های مسئولیت مرتبط با گزارشگری مالی (برون سازمانی) شرکت

● بررسی صورتهای مالی حسابرسی شده سالانه شرکت با مدیریت و حسابرسان مستقل قبل از تصویب صورتهای مالی توسط هیئت مدیره و ارائه هرگونه پیشنهاد اصلاحی به هیئت مدیره.

● مطالعه و بررسی تغییرات در اصول، روشها و رویه‌های حسابداری اعمال شده توسط شرکت.

● مطالعه و بررسی کلیه گزارشهای مالی که تصویب آنها توسط هیئت مدیره قبل از تحویل به سازمان بورس اوراق بهادار (هیئت نظارت بر شرکتهای سهامی عام) الزامی است.

● مطالعه و بررسی محتوا و مندرجات مالی کلیه بخشهای گزارشهای مالی سالانه شرکت جهت حصول اطمینان از انطباق آنها با صورتهای مالی حسابرسی شده.

۲- حوزه‌های مسئولیت مرتبط با کار حسابرسان مستقل

● ارائه پیشنهاد (معرفی) و انتخاب حسابرسان مستقل شرکت به هیئت مدیره پس از آگاهی از دیدگاههای کلیه اعضا نسبت به صلاحیت حرفه‌ای حسابرسان و بررسی کامل کلیه دیدگاههای مخالف در این

- بررسی حق الزحمه‌های برابری حسابرسی؛
- مذاکره با حسابرسان مستقل پیرامون دامنه و زمان انجام (ارائه خدمات) حسابرسی؛
- بررسی مسائل و مشکلات پیش آمده و محدودیت‌های اعمال شده بر کار حسابرسان مستقل، همکاری‌های به عمل آمده و یافته‌های آنها؛
- بررسی ارزیابی به عمل آمده از کنترل‌های داخلی شرکت و کلیه پیشنهادات بااهمیت ارائه شده به مدیریت توسط حسابرسان مستقل و ارزیابی واکنش مدیریت نسبت به آن پیشنهادات؛
- حل و فصل (رفع) اختلافات بین مدیریت و حسابرسان مستقل؛
- بررسی حق الزحمه‌های واقعی حسابرسی.

۳- حوزه‌های مسئولیت مرتبط با مدیریت، کنترل و نظارت بر امور شرکت

- نظارت کامل بر کلیه فعالیتها و مبادلاتی که بالقوه می‌توانند غیرقانونی، سوال برانگیز و غیراخلاقی باشند؛ نظارت بر روشهای کنترلی مربوط جهت حصول اطمینان از اینکه کلیه فعالیتها به‌طور کامل از معرض آسیب در مصونیت هستند؛ همچنین، پیگیری کلیه موارد و موضوعات سوال (تردید) برانگیز با جدیت کامل.
- بررسی کفایت کارکنان، هم از لحاظ تعداد و هم از لحاظ صلاحیت حرفه‌ای، برای تصدی مسئولیت‌های حسابداری و مالی.
- بررسی معقولیت کلی مخارج (حقوق و مزایا، پاداش، و ...) مدیرعامل و اعضای غیرموظف هیئت مدیره شرکت.

۴- حوزه‌های مسئولیت مرتبط با کار حسابرسان داخلی

- بررسی روابط گزارشگری در درون سازمان. به‌عنوان مثال، شرایطی باید مهیا گردد که حسابرسان داخلی بتوانند حداقل هر سال یکبار بدون حضور و دخالت

مدیریت ارشد سازمان با کمیته حسابرسی ملاقات و مذاکره کنند. همچنین، حسابرسان داخلی باید آزادانه بتوانند به کمیته یا مدیر کمیته حسابرسی دسترسی داشته باشند؛ حسابرسان داخلی موظفند هرگونه مسائل و مشکلات بالفعل یا بالقوه را در اسرع وقت به اطلاع کمیته حسابرسی برسانند.

- بررسی هدفها و برنامه‌ها، از جمله ماهیت و مقدار کار و میزان همکاری واحد حسابرسی داخلی با حسابرسان مستقل.

- بررسی مسائل، مشکلات، تجربیات و یافته‌های بااهمیت حسابرسان داخلی در فرایند تکمیل کار حسابرسی.

- پیگیری پیشنهادات اصلاحی بااهمیتی که در رابطه با بهبود روشهای حسابداری و کنترل‌های داخلی توسط حسابرسان داخلی به مدیریت ارائه شده و ارزیابی عکس‌العمل مدیریت نسبت به آن پیشنهادات.

تعداد اعضای کمیته حسابرسی

تحقیقات به عمل آمده نشان می‌دهند که تعداد اعضای کمیته حسابرسی در بیش از ۵۰ درصد شرکتهای مورد مطالعه، بین ۳ تا ۴ نفر بوده است. اما در برخی شرکتهای کمیته حسابرسی خود را اثربخش معرفی کرده‌اند، تعداد اعضای کمیته ۶ نفر و یا بیشتر بوده است. برخورداری کمیته از اعضای بیشتر دارای مزایا و معایبی است. مزیت اصلی آن استفاده از تجربیات اعضا است. ولی عیب عمده آن در دست و پاگیر بودن و ایجاد پاره‌ای مشکلات اجرایی برای مدیر کمیته در جهت هدایت جلسه به سمت تمرکز بر روی مسائل و موضوعات خاص و مهمتر است.

طبق آخرین تحقیقات علمی به عمل آمده، تعداد بهینه اعضای کمیته حسابرسی بین ۳ تا ۷ نفر گزارش شده است. قدر مسلم، شرکتهایی که درصدد تشکیل کمیته حسابرسی هستند، تعداد اعضای کمیته را با توجه به اندازه شرکت، حجم عملیات آن، نیازها و شرایط حاکم بر شرکت تعیین

خواهند کرد.

سابقه و شرایط لازم برای عضویت در کمیته حسابرسی

شرایط لازم برای عضویت در کمیته حسابرسی چیست؟ مسلماً ترکیب اعضای کمیته حسابرسی باید متنوع باشد. حداقل یکی از اعضای کمیته باید متخصص و صاحب‌نظر در زمینه مسائل مالی (حسابداری، حسابرسی، مدیریت مالی و اقتصاد و ...) باشد اکثریت اعضای کمیته باید از دانش متعارف در زمینه تجارت برخوردار بوده و حداقل یکی از آنان در خصوص صنعتی که شرکت در آن زمینه فعالیت می‌کند، آشنایی کامل داشته باشد.

کدامیک از اعضای غیر موظف هیئت مدیره صلاحیت عضویت در کمیته حسابرسی را دارند: اعضای جدید یا قدیم؟ در پاسخ به این سوال، اتفاق نظر وجود ندارد. برخی بر این عقیده‌اند که اعضای کمیته حسابرسی باید سابقه عضویت در هیئت مدیره داشته باشند تا با تجربیاتی که درباره شرکت اندوخته‌اند، بهتر بتوانند از عهده مسئولیتها و وظایف محوله به کمیته برآیند. برخی دیگر با تاکید بر نقش آموزش جهت ایفای موثر نقش اعضای جدید هیئت مدیره را برای عضویت در کمیته توصیه می‌کنند.

مدت زمان عضویت در کمیته

براساس تحقیقات علمی انجام شده، اغلب شرکتهای سهامی عام در امریکا، خط مشی مشخصی در زمینه تعویض (جایگزینی) اعضای کمیته حسابرسی پس از یک دوره زمانی معین ندارند. شواهد نشان می‌دهد که، در شرکتهایی که عملکرد کمیته حسابرسی نتوانسته است انتظارات هیئت مدیره را برآورده سازد، زمینه لازم برای تعویض اعضای کمیته حسابرسی به سهولت فراهم گردیده است.

ابعاد سازمانی کمیته حسابرسی

مهمترین ابعاد سازمانی کمیته حسابرسی عبارتند از: اندازه، ترکیب و

مدت زمان عضویت هر یک از اعضا، نحوه انتخاب مدیر کمیته، برگزاری جلسات، گزارشگری و افشا و حفظ و نگهداری صورتجلسات کمیته.

در ادامه به توضیح مختصر هر یک از موارد نامبرده می‌پردازیم:

۱- کمیته حسابرسی باید حداقل ۳ نفر عضو داشته باشد.

۲- کلیه اعضای کمیته حسابرسی باید از اعضای غیر موظف هیئت مدیره باشند.

۳- کلیه اعضا باید در صورت دعوت در جلسات کمیته حسابرسی، به‌عنوان افراد مرجع حضور داشته باشند.

۴- مدیر کمیته حسابرسی باید هر ساله از سوی هیئت مدیره انتخاب گشته و یا دوره ریاست (مدیریت) وی تمدید گردد.

۵- عضویت، ریاست، حیطه اختیارات و عملکرد کمیته حسابرسی باید به‌صورت سالانه از سوی هیئت مدیره مورد بررسی قرار گیرد. همچنین، عزل و عضویت یک فرد جدید هر از چند سال یکبار و حتی در مواقعی تداوم عضویت برای برخی از اعضا ضروری و مهم به نظر می‌رسد.

۶- اعلام و افشای اسامی اعضای کمیته حسابرسی در گزارش مالی سالانه مفید به نظر می‌رسد (افشای جزئیات تفصیلی وظایف و مسئولیتهای کمیته چندان مطلوب به نظر نمی‌رسد).

۷- برگزاری حداقل ۲ جلسه (و در برخی موارد ۳ جلسه) در سال برای اعضای کمیته حسابرسی ضروری خواهد بود.

۸- صورتجلسات کمیته حسابرسی که حاوی موارد و موضوعات اصلی مورد بحث، تصمیم‌گیری‌ها و اقدامات انجام شده در مورد شرکت است، باید در اداره مرکزی شرکت نگهداری گردد. معمولاً مسئولیت حفظ و نگهداری سوابق صورتجلسات برعهده مدیر واحد حسابرسی داخلی خواهد بود.

گزارشگری حسابرسان به کمیته حسابرسی

همانگونه که در تعریف کمیته حسابرسی بیان شد، اعضای کمیته

حسابرسی الزاماً باید از مدیران غیرموظف هیئت مدیره شرکت باشند؛ همچنین، مدیران غیرموظف نباید جز مدیران اجرایی یا عملیاتی شرکت باشند. نظر به اینکه، اعضای کمیته حسابرسی (برخلاف سایر اعضای هیئت مدیره) در استخدام شرکت نبوده و مسئولیت مستقیم در قبال نتایج عملیات شرکت ندارند، از استقلال نسبتاً کاملی برخوردارند. بر این اساس، کمیته حسابرسی به‌عنوان مثال، اگر (براساس وظایف و مسئولیتهای مشخص شده در آیین‌نامه کمیته) حسابرسان مستقل را به هیئت مدیره پیشنهاد و معرفی کند، مدیریت نمی‌تواند حسابرسان را در مواقع بروز اختلافات شدید، تهدید به برکناری (اخراج) کند؛ از این‌رو از اعمال فشار بیش از حد بر استقلال حسابرسان کاسته می‌شود.

در راستای حفظ استقلال خویش و یاری رساندن به کمیته حسابرسی در جهت ایفای هر چه موثرتر وظایف و مسئولیتهای محوله، حسابرسان موظفند طبق استانداردهای پذیرفته شده حسابرسی، موضوعات و موارد متعددی را به کمیته حسابرسی گزارش کنند. به‌عنوان مثال، بیانیه شماره ۸۲ حسابرسی در بخش ۳۱۶ و بیانیه شماره ۵۴ در بخش ۳۱۷، "حسابرس را ملزم می‌دارد" که کلیه تقلبات و اقدامات (اعمال) غیرقانونی سازمان مورد حسابرسی را صرف‌نظر از اهمیت موضوع، به کمیته حسابرسی گزارش کند.^۴ هدف از این الزام، مساعدت حسابرسان به کمیته حسابرسی جهت ایفای نقش نظارتی خود در ارائه صورتهای مالی مورد اعتماد و قابل اتکا می‌باشد.

همچنین، طبق بیانیه شماره ۶۰ استانداردهای حسابرسی، حسابرس مستقل باید در حین کسب شناخت از کنترلهای داخلی سازمان مورد حسابرسی و ارزیابی ریسک کنترلی، کلیه نارساییهای عمده و بااهمیت در طراحی یا اجرای کنترلهای داخلی را به کمیته حسابرسی گزارش کند.

سرانجام، بیانیه شماره ۶۱ استانداردهای حسابرسی در بخش ۳۸۰ خود تحت عنوان "گزارشگری به کمیته‌های

حسابرسی" حسابرس مستقل را ملزم می‌دارد که پاره‌ای از اطلاعات اضافی بدست آمده در حین انجام حسابرسی را به کمیته حسابرسی گزارش کند. همانند سایر موارد الزامی قبل، هدف از این الزام نیز آگاه کردن کمیته حسابرسی از موضوعات و یافته‌های حسابرسی است که کمیته را در ایفای نقش نظارتی برای ارائه صورتهای مالی معتبر یاری خواهد کرد.

نکات زیر از جمله موضوعاتی هستند که طبق بیانیه شماره ۶۱ استانداردهای حسابرسی، باید توسط حسابرسان مستقل به کمیته حسابرسی گزارش شوند:

۱- مسئولیت حسابرس طبق استانداردهای پذیرفته شده حسابرسی. حسابرس باید میزان مسئولیت خود در قبال (ارزیابی) کنترلهای داخلی و صورتهای مالی براساس استانداردهای پذیرفته شده حسابرسی را به کمیته حسابرسی گزارش کند. درک این واقعیت برای کمیته حسابرسی، که حسابرسی انجام شده براساس استانداردهای حسابرسی به‌گونه‌ای طراحی و اجرا می‌شود که فقط می‌تواند اطمینان نسبی (معقول و منطقی) و نه مطلق درباره صورتهای مالی فراهم کند، بسیار حائز اهمیت است.

۲- اهم رویه‌های (روشهای) حسابداری. حسابرس باید اطمینان حاصل کند که کمیته حسابرسی از انتخاب اولیه و تغییرات در روشهای عمده حسابداری و به‌کارگیری آنها، آگاه است. حسابرس، همچنین، باید از آگاه کردن کمیته حسابرسی از روشهای مورد استفاده برای حسابداری مبادلات عمده غیرمعمول و تاثیر روشهای عمده حسابداری در زمینه‌های بحث‌برانگیز یا نوظهوری که در خصوص آنها رهنمود قاطع یا وحدت نظر (اجماع) وجود ندارد، اطمینان حاصل کند.

۳- قضاوتهای مدیریت و برآوردهای حسابداری. حسابرس باید اطمینان حاصل کند که کمیته حسابرسی از فرایندهای مورد استفاده توسط مدیریت جهت انجام برآوردهای حساس حسابداری و مبنای نتیجه‌گیری‌های حسابرس در رابطه با

معقول بودن آن برآوردها، آگاه است.

۴- تعدیلات بااهمیت حسابرسی. حسابرس باید کمیته حسابرسی را از تعدیلات حسابرسی (اعم از ثبت شده یا نشده توسط واحد مورد حسابرسی)، که به نظر حسابرس، می توانند بصورت انفرادی یا گروهی، فرایند گزارشگری مالی واحد تجاری را به گونه ای اساسی تحت تاثیر قرار دهند، آگاه سازد.

۵- سایر اطلاعات مندرج در مجموعه مستندات حاوی صورتهای مالی حسابرسی شده. حسابرس باید مسئولیت خود را در قبال سایر اطلاعات مندرج در مجموع مستندات حاوی صورتهای مالی حسابرسی شده، دستورالعملهای مورد استفاده و نتایج بدست آمده را با کمیته حسابرسی در میان بگذارد.

۶- موارد عدم توافق با مدیریت. حسابرس باید کلیه موارد عدم توافق با مدیریت واحد مورد رسیدگی (اعم از اینکه بگونه ای رضایت بخش حل و فصل شده و یا نشده باشند)، درباره موضوعاتی که منفرداً یا مجموعاً می توانند صورتهای مالی واحد تجاری یا گزارش حسابرس را به گونه ای بااهمیت تحت تاثیر قرار دهند، با کمیته حسابرسی در میان بگذارد.

۷- مشاوره با سایر کارشناسان. حسابرس باید نظرات خود را درباره موارد و موضوعات بااهمیتی که در این زمینه از مشاوره کارشناسان دیگر استفاده به عمل آمده است، با کمیته حسابرسی در میان بگذارد.

۸- موضوعات عمده مورد بحث با مدیریت قبل از ابقا حسابرس. حسابرس باید کلیه موارد و موضوعات عمده ای که در خصوص ابقا اولیه و مکرر حسابرسان با مدیریت مذاکره به عمل آمده است، از جمله مذاکره پیرامون به کارگیری اصول حسابداری و استانداردهای حسابرسی را با کمیته حسابرسی در میان بگذارد.

۹- مسائل و مشکلات پیش آمده در حین انجام حسابرسی. حسابرس باید کمیته حسابرسی را از کلیه مسائل و مشکلات جدی پیش آمده در حین انجام حسابرسی از

سوی مدیریت، آگاه کند؛ به تعویق انداختن غیرمعقول شروع حسابرسی یا تاخیر در ارائه اطلاعات مورد نیاز حسابرس توسط مدیریت واحد مورد حسابرسی، اعم از اینکه برنامه زمانی تعیین شده از سوی مدیریت در شرایط موجود غیرمعقول باشد یا نباشد، از جمله موارد قابل گزارش به کمیته حسابرسی هستند. دیگر موضوعاتی که ممکن است حسابرس در طول حسابرسی با آنها مواجه شود عبارتند از: عدم دسترسی به کارکنان واحد مورد حسابرسی و سهل انگاری و بی توجهی کارکنان نسبت به تکمیل بموقع جداول اطلاعات مورد درخواست تهیه شده توسط صاحبکار در وقت تعیین شده قبلی.

گزارش فعالیتها و عملکرد کمیته

کمیته حسابرسی گزارش فعالیتها و عملکرد خود را عمدتاً به دو گروه ذی نفع زیر ارائه می کند:

- ۱- به هیئت مدیره شرکت.
 - ۲- به مجمع عمومی عادی سالانه صاحبان سهام.
- کمیته های حسابرسی اغلب به صورت ادواری گزارشی از فعالیتها و عملکرد خود را به هیئت مدیره شرکت ارائه می کنند. اغلب این گزارشات به صورت مکتوب و یا در قالب صورتجلسه ای از جلسات برگزار شده در اختیار کلیه اعضای هیئت مدیره قرار می گیرد. در اکثر موارد، مسئولیت حفظ و نگهداری صورتجلسات کمیته حسابرسی را مدیر واحد حسابرسی داخلی شرکت برعهده دارد.

همچنین، کمیته حسابرسی باید گزارش جامعی از فعالیتها و عملکرد خود را با امضای مدیر کمیته و مشتمل بر: ترکیب اعضای کمیته، هدفها، وظایف و مسئولیتها، به همراه گزارشهای مالی سالانه شرکت به مجمع عمومی عادی سالانه صاحبان سهام ارائه کند.

گفتنی است که اسامی اعضای کمیته حسابرسی باید در گزارشهای مالی سالانه به مجمع عمومی عادی سالانه صاحبان سهام اعلام گردد. همچنین، مدیر کمیته

حسابرسی باید در مجمع عمومی عادی سالانه حضور یافته و به پرسشهای مربوط به حوزه فعالیت، حیظه اختیارات و عملکرد کمیته پاسخ گوید.

پی نوشت

۱. این توجه خاص در قالب مواردی همچون، تصویب اساسنامه قانونی شکل گیری انجمن حسابداران رسمی ایران، تدوین و انتشار مجموعه رهنمودهای (استانداردهای) حسابداری و حسابرسی، تدوین پیش نویس طرح قانونی بازار سرمایه جمهوری اسلامی ایران، ... تجلی پیدا کرده است.

2. Accountability
3. Non-Executive Managers (or Outside Managers)
4. Audit Committee
5. Audit Committee Charter

۶. این الزام بیانگر توجه خاص حرفه نسبت به مسئولیت حسابرسان مستقل در قبال کشف و جلوگیری از وقوع تقلب است.

منابع

7. Arens, A. and Loebbecke J., **Auditing: An Integrated Approach**, Eighth Edition (2000), Prentice Hall International Editions.
8. American Institute of Certified Public Accountants (AICPA), **Statements on professional Auditing Standards**, Volume 1, June 1993-1994.
9. Braiotta, Louis, **The Audit Committee Handbook**, 1994, John Wiley & Sons, Inc.
10. Hugh L. Marsh and Thomas E. Powell, "The Audit Committee Charter: Rx for fraud prevention," **Journal of Accountancy** 167, No.2 (February 1989), pp. 55-57.
11. The Canadian Institute of Chartered Accountants, **Audit Committees: A Research Study**, 1981.
12. The Institute of Internal Auditors Research Foundations, **Improving Audit committee Performance: What Works Best**, A research report prepared by price waterhouse, 1993.
13. Verschoor, Curtis C., "Benchmarking the audit committee," **Journal of Accountancy**, Sep. 1993, Vol. 176, Issue 3.
14. Wallace, Wanda A., **Auditing**, Second Edition (1992), South Western Publishing Company, New York.